

NOORD-BRABANDER.

*Dicere verum
Quid vetat? HORATIUS.*

NOMMER 135

'S BOSCH.

ZATURDAG 9 NOVEMBER 1833.

Engeland.

LONDEN, den 5 November.

Zaterdag zijn de leden der conferentie over de zaken der Nederlanden bijeen gekomen, te weten de prins *Lieren*, de baron *Bulow*, de baron *von Wessenberg* en lord *Palmerston*. De vergadering heeft nagenoeg een uur geduurd.

— In den *Courier* van zaterdag las men het volgende: Wij ontvangen bij voortdurend uit 's Hage de bevestiging, van hetgeen wij reeds vroeger te kennen gaven, noemens de goede gevolgen, die waarschijnlijk uit de zending des Prinsen *von Schwarzenberg* zullen voortspruiten. Gezegde Prins Wendt alle pogingen aan om de dwaling uit den weg te nemen, waarin men verkeert, opzigtelijk de gezindheid en de bedoelingen van Oostenrijk en der overige groote noordsche Mogendheden, met betrekking van den nog onbeslist staat van zaken tusschen Holland en België.

— De heer *O'Connell* is wederom begonnen met de Ieren aan te manen tot het teekenen van petitiën, om het afschaffen van alle tienden, maar bovenal het intrekken der acte van Unie te vragen. Hij wil volstrokt, dat zij niet zullen rusten voor dat ook Ierland een parlement zal verkrijgen en verlangt, dat dit doel door vreedzame en wettige middelen, zonder het bedrijven van geweld noch het storten van een druppel bloeds, bereikt zal worden.

Alhier zijn dezer dagen eenige St. Simonisten aangekomen, welke reeds begonnen hebben hunne leer te verkondigen. Men geloofde echter niet, dat dezelve veel bijval zouden vinden.

Frankryk.

PARIS, den 4 November.

De tijdingen dat de Heeren *Zea Bermudez* en *Cruz*, ministers in Spanje in ongenade waren hebben zich niet bevestigd; doch de Heer *d'Osalia*, die ingevolge het testament van Koning *Ferdinand* tot secretaris van den regeringsraad geroepen was, is door den *Franciscus Xaverius de Burgos* in het ministerie van binnenlandse zaken vervangen; deze laatste behoort tot de partij der *Africanos*.

— De ministeriele bladen vermelden dat een koerier, die in den nacht van den 27 op den 28 Madrid verliet, de volgende bijzonderheden heeft overgebracht, omtrent de vroeger aangekondigde ontwaeping der koninklijke vrijwilligers.

« Reeds op den 26 werd in den raad van ministers, tot dezen maatregel besloten: in den ochtendstond van den volgende dag, maakte het bestuur zich meester van het geslacht dat aan de vrijwilligers behoorde, waarop weldra een groot gedeelte dezer zich in een van hunne kasernen, in het midden der stad gelagen, vereenigde. Het volk kwam op de been en eenige beethoofden vanden uit vensters, onder het geroep van *leve Karel V!* Men deed nu dadelijk troepen aankrukken, terwijl een vrij aanzienlijk getal burgers naar het paleis trok, en aldaar om wapenen vroeg. De Koningin vertoofde zich op het balkon en werd met gejuich begroet. Intusschen werden er eenige schoten tusschen een bataljon provinciale milizie en de koninklijke vrijwilligers gewisseld, tot dat eindelijk deze, bedreigd wordende dat men hen allen over den kling zoude jagen, besloten de wapenen neder te leggen. Velen wisten zich door de vlucht te redden en verlieten de hoofdstad; anderen keerden naar hunne woningen terug, terwijl enkele in de straten werden gedood. Op het midden van den dag deed het plaatselijk bestuur in het openbaar aan al vrijwilligers, onder bedreiging der doodstraf, gelasten, hunne wapenen uit te leveren. Bij het vertrek van genoemden koerier, was de rust geheel hersteld en was men zonder bezorgdheid.»

Omtrent den toestand en de bewegingen in de Noordelijke provincien, heeft men nog niets naders vernomen. Men meende te Bayonne, dat de generaal *Sarsfield*, aan de insurgenten eenige dagen tijd had gegeven om zich te onderwerpen; zeker is het dat de stad *Vittoria* volgens de laatste berigten, niet door hem was bezet, en dat zelfs een reiziger, die deze plaats op den 28 October verliet, verklaard heeft, wel een menigte aanhangers van den *Carlos* te hebben ontmoet, maar zelfs niet eens van genoemden generaal of van zijn leger te hebben hooren spreken.

— De Maarschalk *Maison* zal heden naar zijne ambassade te Petersburg vertrekken.

— De Markies *de Rastignac*, Pair van Frankrijk is den 21 October overleden.

— De gewezen Dey van Algiers, *Mussein-Pacha* is den 30 September met deszelfs gevolg op een Oostenrijksch schip te Malta aangekomen; hij is wederom vandaar naar Alexandrie vertrokken, alwaar hij zijne residentie zal vestigen.

— De Staten vergadering van Cassel heeft eindelijk de emancipatie der Joden aangenomen.

— De fondsen waren heden (4 November) genoteerd de 5 pCt. kont. 102,50; op tijd 102,70; 3 pCt. kont. 74,95; op tijd 75,15; Nap. rent. kont. 90,40 op tijd 90,30; Sp. perp. kont. 63 $\frac{1}{2}$ op tijd 63 $\frac{1}{2}$; 3 pCt. kont. 37 $\frac{1}{2}$; op tijd 37 $\frac{1}{2}$ s Cortes 16 $\frac{1}{2}$ s.

Nederlanden.

's HERTOGENBOSCH, den 8 November.

In de zitting van de tweede kamer der Staten-Generaal van woensdag, welke kwart voor drie ure geopend is, heeft de centrale afdeling rapport uitgebragt op het ontwerp van wet, bepalende, dat de vrijdom van accijns op de azijnen, bij de wet van 4 mei 1832 aan lootwitmakerijen en sacharum saturni-stokerijen toegekend, op gelijken voet en wijze zal worden verleend aan garen- en katoenverwerijen. Volgens dat rapport hebben zich de afdeelingen met dit voorstel vereenigd; eeno dezer had de bedenking geopperd, of niet daaraan door eene kortere en meer duidelijke redactie voordeel zou zijn aangebragt, hetwelk door vier afdeeling te regt is aangemerkt geworden. Dit rapport gedrukt zijnde, zal aan de leden worden rondgedeeld.

In de zitting van donderdag is ingekomen een verzoekschrift van fabrikanten van stoom- en andere werktnigen, ijzer- en kopergiezers te Amsterdam, een verzoek behelzende betrekkelijk de belasting op de steenkolen, wordt gesteld in handen der commissie tot de petitiën.

Tegen heden aan de orde gesteld zijnde de beraadslagingen over het ontwerp van wet, omtrent het verleenen van vrijdom van den accijns op de azijnen ten dienste der garen- en katoenverwerijen; verklaart de voorzitter deze beraadslagingen geopend.

Geen der leden het woord vragende, wordt het ontwerp in omvraag gebragt en met algemeene stemmen aangenomen. Hetzelve zal aan de eerste kamer worden toegezonden.

Daarna wordt de vergadering gescheiden, zonder bepaling van den tijd der volgende zitting.

— De Heer Baron *Verstolk van Soelen*, Minister van buitenlandsche zaken, is naar Amsterdam vertrokken; naar men verzekert, zou Z. Exc. nog voor zijn vertrek een onderhoud hebben gehad met den Prins *von Schwarzenberg*, buitengewoon Gezant van wege de drie Noordsche Mogendheden, en bij die gelegenheid de herhaalde verzekering hebben gegeven van 's Konings meest vredelievende gezinningen, ten Hosogideszelfs verlangen om zoodra mogelijk eene eindschikking te zien tot stand komen. Tot deze mededeeling zoudt naar men wil, voornamelijk aanleiding gegeven hebben, het uit Frankfurt ontvangen voorloopige antwoord, op de door Z. M., bij het Duitsche bondgenootschap gedane aanvraag tot den afstand en ruiling van een gedeelte van Luxemburg. Ten gevolge van deze geruchten, is de hoop op eene spoedige hervatting en gunstigen afloop der onderhandelingen te Londen, algemeen versterkt geworden. Men zegt verder dat de Prins *von Schwarzenberg* eerlang de toernoois naar Berlijn zal aannemen.

— In de partikuliere Correspondentie van het *Algemeen Handelsblad* van gisteren leest men het volgende:

»'s Bosch, Dingsdag den 5 November. Wij vernemen van gaderhand, dat de kunstinnundatien, die ter betere verdediging der vestingen aangelegd zijn, eerstdaags allen zullen afgetaan en niet meer gebezigt worden, zoo lang de zaken op den tegenwoordigen voet blijven.»

Het is te hopen dat deze tijding zal bevestigd worden, daar de grondeigenaars van die landerijen sedert vier jaren niet alleen ge-

ne inkomsten, noch vruchten daarvan getrokken hebben, maar buitendien aan den lande de grondbelasting hebben moeten betalen, en het daarenboven zeer te vreezen is, dat zij door de langdurige inundatiën nog gedurende eenen geruimen tijd van hunne strijksche inkomsten zullen verstoken zijn, als zijnde die landerijen, zoo als te veronderstellen is, voor het grootste gedeelte bedorven.

— Van Katwijk aan zee meldt men den 4 dezer, dat dien dag gestrand is een kofschip, waarschijnlijk *de Cornelia*, kapitein de Groot, komende van Leith, beladen met steenkolen en gedestineerd naar Dordrecht. De kapitein, zijne vrouw en drie manschappen zijn gelukkig gered door de noordwijksche en katwijksche booten der Noord- en Zuid-hollandsche Redding-Maatschappij: een matroos is vóór dien tijd in het ijs van het gebroken schip gevallen en verdronken.

Van Noordwijk schrijft men den 4 dezer: Heden middag ten half twee ure is ziffier gestrand een brikship, genaamd *Gravin Plater*, kapitein *François Maria la Mort*, komende van Rio Janeiro, beladen met suiker, kofij, verwhout, huiden en elpenbeen, en gedestineerd naar Hamburg. De kapitein en zijne geheele equipage bestaande uit negen personen, zijn door de reddingbooten van Noordwijk en Katwijk aan Zee, aldaar van wege de Noord- en Zuid-hollandsche Redding-Maatschappij geplaatst, gelukkig gered.

Zoodat bijaldien deze booten niet aanwezig en hulpvaardig geweest waren, 15 menschen onvermijdelijk eene prooi der golven zouden zijn geworden.

In de *Leijdsche Courant* leest men het volgende:

« Wij kunnen niet voorbij gaan om eene schoone daad van menschenliefde te melden, die het nederlandsche karakter tot verstrekt. Een uur boven Noordwijk was een scheepje voor den wal gekomen en omgeslagen; den manschappen 5 in getal, was het gelukt om zich op de kiel boven water te houden, doch zij waren elk oogenblik in gevaar om daarvan afgeslagen te worden en hunnen dood in de golven te vinden. De 2de luit. van de 3de afd. kurassiers, in garnizoen te Leijden, met name *G. B. Steenstra*; zich op het strand bevindende, heeft den moed om met zijn paard in zee te gaan, naar de schipbreukelingen toe te zwemmen en zich zoo aan gevaar van zee en winden bloot te geven. Toen de boot, om de schipbreukelingen af te halen, bij het omgeslagen schip kwam, doch een tros touw vergeten had, welken men noodwendig moest bezigen, heeft deze menschevriend andermaal, te paard naar land gezwenmen zijnde, met het touw naar het wrak zich begeven, waardoor het dan ook, met uitzondering van één, gelukt is de manschappen te redden. Voorzeker de naam van dezen meedigen en onversterkten officier mag niet oer worden gesmeed.»

Voorts is den 3 dezer, voor Texel, bij het dorp Koog, gestrand het Engelsch brikship *Thomas Aire*, van Hastings naar Newcastle, gedestineerd. De kapitein en de equipage zijn geborgen; ook was men bezig de tuigaadje van het vaartuig te halen; het vaartuig zelf, gelukkig slechts met ballast beladen, zal denkelijk verloren zijn.

— Uit Groningen word geschreven dat de cholera-ziekte ook in die stad geheel heeft opgehouden.

— Volgens de belgische bladen wordt er te Zonhoven tusschen de wederzijdsche kommissarissen steeds onderhandeld over den doortogt naar Maastricht, doch was er nog niets vastgesteld. Daar de hollandsche kommissarissen nog instructiën van 'sHage wachtende waren, kon men eerst tegen den 15 den uitslag der onderhandelingen te gemoet zien. Tegen dien tijd zou ook het hoofdkwartier der 1ste divisie van de belgische troepen voor goed te Hasselt gevestigd worden, of naar Gent of Leuven, gelijk de troepen naar hunne vorige kantonnementen, terugkeeren.

— De belgische *Moniteur* houdt het bericht, dat de wetgevende kamer op den 12 dezer zullen worden geopend. Koning *Leopold* wordt den 10 te Brussel terugewacht.

— Van Berlijn meldt men; dat men geloof, dat Pruisen de tegenwoordige regering van Spanje spoedig zal erkennen.

— Volgens berichten uit Berlijn, zou in het volgende jaar eenen lijntelegraaf van die stad tot aan de russische grenzen, en van daar tot St. Petersburg worden ingerigt.

— Van godeshand verneemt men dat de aanvraag van Z. M. den Koning der Nederlanden, nopens de Luxemburgsche kwestie, thans bij de bondvergadering behandeld wordt en naar allen schijn spoedig ingewilligd zal worden; zoo dit niet reeds met er daad geschied is.

— Een ieder weet dat er in het geheeld Europa meer dan een fabriek van tongen en lastor, van beschimping en bespottung bestaat, om de R. K. geestelijken hatelijk en belachelijk, ware het mogelijk, te maken; hieraan is men reeds gewoon en het bevreemd niemand, wanneer men van tijd tot tijd zoo iets in de *Arnhem-*

sche- of Bredasche-Courant en andere dagbladen van dien stem-pel, zien medegedeeld, die de R. K. geestelijkheid, de Jesuiten en de kloosters aanranden, om hunne lezers zoo wat dietz te maken en sprookjes op te dischen, waarmede zij het geëerd publiek trachten te vermaken.

Ten betooge van het voorestaande achten wij het niet ongepast het navolgende stuk uit het *Amsterdamsche Handelsblad* van gisteren over te nemen, waaruit een ieder zich zal overtuigen, welke bespottelijke middelen men te baat neemt en welke ellendige stukken in de wereld worden gebracht om quasi den geest der kloosters van Spanje, te leeren kennen.

Wij achten de mededeeling van dit naamloos stuk van des te meer belang, omdat de stijl en de daarin voorkomende uitdrukkingen, volzinnen en wat dies meer zij reeds genoegzaam aanduiden uit welke bronnen hetzelfde is voortgesproten en welke geloofwaardigheid daaraan kan gehecht worden. Uit het eene zal men dus het ander leeren kennen en de waarheid daarvan op prijs weten te stellen. Zie hier den brief welke wij als een valsche stuk beschouwen:

Geheime Circulaire van den Eerw. Vader, Abt van de orde der Franciscanen in de provincie Galicie, gericht aan de Eerw. Vaders, opzieners der kloosters in gezegde provincie.

Waarde broeders, het Huis Israëls is in het grootst gevaar; wij moeten ons wapenen tegen de roovers, die hetzelfde willen aanvallen en wij kunnen de zoge niet behalen dan door de onverjaarbare regeren van onzen wettigen Souverein don *Carlos V* te handhaven. Zullen de bedienaren van het Heilige der Heiligen stil zitten, wanneer de Godsdienst wordt in gevaar gebracht? En door wie? Door eene fastie, nog verriaderlijker dan die van 1812 en 1820, want die, minsten, erkende eenen wettigen Koning, maar heden erkent zij de dochter der zonde, de dochter van eenen vader die vrometselaar was, die boetelees gestorven is, en een eene moeder uit een land afkomstig, waar gedurende zeer langen tijd de Albigenzen, Donatisten en Morabinten, en waar tegenwoordig de Lazzarenis wonen; een poel van helisch vuur en verpesting. Daarom moet zij, welke men *Gobernadora* van het Koninkrijk neemt, door ketters zijn besmet, terwijl onze Katholijke Monarch *Karel* blaakt van ijver voor den gekruisgden Heere *Jesus Christus*; eene lactic van Satan! tegen welke de door den Heer Minister *Zea* aangewende bemoeijingen niets zullen vermogen uit te werken, zoo als zij zalke wordt aangekondigd door Zijne Hoog Eerwaardigheid onzen Generaal.

»Neen, waarde Broeders! geen gemeenschap met de vijanden van onzen Souverein; laat onze Franciscanen voor den huize Israëls in vreemdelingschap, op den kansel, in het biechtgesteekte, en in hunne bijzondere gesprekken, kunnen ijver en hunne standvastigheid ten toon spreiden. Is het goed, welken wapen u tegen onze vijanden. *St. Jacob* sloeg de heidensche doot, en hij was heilig; *St. Dominicus*, die de ketters verbrandde, wordt op onze altaren aangebeden; *St. Joris* en andere Heiligen, even als vele Opper-Priesters, hebben de loopbane der wapenen gevolgd; het Thebaansche legioen, eindelijk, hetwelk de wapens voerde, geniet tot den laatsten man het hemelsche Paradijs, en zijn niet zelfs *St. Ursula*, met hare elfduizend maagden, in eene Catholijke legarmagt, als martelaren gestorven?

»Prent deze denkbeelden, Eerw. Vader, den kloosterlingen onzer orde in het gemoed, en doe hen te weten, opdat zij het verbreiden, dat HH. Kathol. MM. de Keizers van Oostenrijk en Rusland en de Koning van Pruisen ons, des needs, ter hulp zullen komen, omdat hunne zaak en de onze er slechts ééne nitmaken.

»Noch rust; noch vrede zij er voor de ongelovigen, die ons Katholijke Spanje verpesten; laat ons in alles ons gedragen als zonen van den grootsten der Heiligen.

»Uwe Eerwaardigheid moet door alle mogelijke middelen de gevoelens algemeen maken, welke ik hierboven heb uitgedrukt; maar wacht u, op boete der heilige boete, kennis te geven van dezen brief, noch te zeggen dat gij dien ontvangen hebt.

»God en onze Heilige Vader *Franciscus* zijn en blijven met Uwe waardigheid.

St. Jean de Campastelle, 12 October 1863.

Over het Protestantismus in Duitschland.

Nog kort geleden heeft de Heer *Rose* daarover eene verhandeling in het licht gegeven, waarin gezegd wordt, dat het ten overvloede zoude wezen een onderzoek te doen, wat de hoogduitsche Godgeleerden van de Kerk en van de godsdienstige plegtigheden leeren; men kan vrij stellen, dat zij zich nog minder ontrent deze punten vermoeyen, vermits een man, die in Duitschland als eenen der meest ijverige verdedigers van het Christendom wordt aangehaald, de Heer *Planch*, verklaart, dat de Zaligmaker nooit heeft voorgegeven eene zichtbare Kerk, door eenen uiterlijken band gebonden, te stichten, maar allecalijk om de geloovigen door zedelijke banden van genegenheid en hoop te vereenigen. — Het Doop-

sel, voegt hij er bij, en het H. Avondmaal zijn geene wezenlijke artikelen van de openbare eeredienst, en zijn niet noodzakelijk om eenen uiterlijken band daar te stellen. Dit is ook het leerstelsel van *Wegscheider*: deze zegt, dat het denkbeeld van dringende noodzakelijkheid van het Doopsel thans is opgegeven, maar dat het goed is om de ceremonie of het gebruik daarvan, als eene soort van inlijving tot het Christelijk Genootschap te behouden. Hij wil wel om die zelfde reden het Vormsel en de Communie ook aanhouden, ofschoon deze, zelfs als kerkelijke plegtigheden niet meer voor onze tijden geschikt zijn. De *Rationalisten* geven zelfs voor, dat waarschijnlijk binnen kort van het Doopsel en het Avondmaal niet meer gewaagd zal worden. — en waarlijk, wanneer men opmerkt hoe weinig belang de meeste Protestanten in het Doopsel stellen, de kinderen zonder de voedening van hetzelfde laten sterven en daarmede over het algemeen vertragen, dan is het vooruitzicht niet vreemd, dat men hetzelfde, als ware het ook maar onder voorgeven van eene gezondheidsmaatregel, weldra zal achterwege laten.

Ofschoon de Duitse *Rationalisten* veel belang schijnen te stellen in het zedelijke, en van het Christendom alleen een zedelijk stelsel willen maken, verklaren zij zich op eene wonderlijke wijze over eenige punten van de zedeleer. De Heer *Rose* haalt uit het werk van den Heer van *Stark*, *Banquet de Théophile*, dat ook in het Hollandsch vertaald is, een plaats aan, waarin die beroemde Schrijver zegt: « Wanneer men de Goddelijkheid van de »H. Schrift en de noodzakelijkheid om aan deszelfs waarheden te »gelooven loochend, dan is het onmogelijk dat de zedeleer, die »daaruit afgeleid wordt, niet zoude lijden. — Welke oerbied kan »men voor de grondregels van eenen godsdienst hebben, waarvan »de stichter, volgens de denkbeelden, die men thans onder de »Protestanten koestert, eenen geestdrijver is, die zich eenen naam »van hoedanigheden heeft toegeëigend die hem niet toekwamen? die »toegelaten heeft, dat men zijne daden in wonderwerken heeft ver»wandeld, en alzoo de leugen met geestdrijverij vereenigt. Welke »nachtig kan men voor leerstelsels hebben, die door menschen vol »van vooroordeelen zijn verkondigd, die zelfs hunnen eigen meester »niet begrepen, en waarvan de geschriften onder hunnen naam »bekend, aan dezelve valschelijk zijn toegeschreven; de Heer van »*Stark* haalt de geschriften aan, waarop hij zich vestigt, leest, »zegt hij, het 1ste en 3de nummer van het 2de deel *du Magazin »van wijlen den Heer Henke van Helmstad*, en het 3de nummer »van zijne *Kusebia*, waarin gelezen wordt, dat de staat van maar »eens getrouwd te zijn, of eene vrouw te hebben (*monogamie*) en »het verbod van vereeniging buiten het huwelijk moet toege»schreven worden aan de overblijvers van het alleen-heerschings»stelsel, en dat dit leerstelsel op een blind geloof berust. — Ook »heeft een ander Godgeleerde, *Scherer*, in de voorreden van zijn »werk, *Bijbel-Onderzoeker*, niet gearzeld te verklaren, dat de »godsdienst niets gemeen heeft met de pligten. — De Superin»dendant *Cannabich* zegt in een zijner werken, dat een gematigd »welustig genot, buiten het huwelijk niet onzedelijker is dan »in het huwelijk, dat men hetzelfde alleen moet vermijden om dat »het strijdig is met de gebruiken van de personen waarmede men »leeft, en om dat de overdaad die men daarin pleegt, veeltijds »met het verlies van eer en gezondheid gestraft wordt.»

De Heer *Rose* zegt verder, dat hij met moeite deze aanhalingen zoude kunnen gelooven, indien dezelve niet door den Heer *Stark* verzekerd waren, maar hij verwijt bijzonder aan de duitse *Rationalisten*, dat zij zich niet bepaald hebben met onder hun, hunne anti-christelijke leerstelsels te behandelen, en van deze onder het volk te verspreiden; zij verkondigen die zelfs op den predikstoel. De Heer *Pusey* zegt, dat hij predikatiën gehoord heeft, die op het beginsel van het Rationalismus gevestigd waren; voornamelijk wordt in Denemarken alzo gepredikt; de onderwijzingen voor de jeugd waren in dien zin. Het Consistorie te Munster klaagde in 1827, dat de schoolonderwijzers openlijk tegen de stellige leerstelsels van het Christendom spraken. In de Gymnasien prenten de Professoren het *Beïsma* aan de jeugd in, en deze lessen worden door de Kerkleeraren herhaald, wanneer zij kinderen volgens het gebruik van het Luthersche Kerkgenootschap tot het Vormsel voorbereiden. De meest bezadigde gedrukte leeronderwijzingen voor het Vormsel, die de Heer *Rose* gezien heeft, behelzen slechts de eenheid der Godheid. — *Gesenius*, in een werk dat hij opzettelijk voor de jeugd ontworpen heeft, leert, dat men geen bijzonder werk van de geschiedenis der Schepping moet maken. *Ammon* ook, in een boek dat hij voor de jeugd heeft gemaakt, onderwijst dat het Oud Testament voor ons geene goddelijke waardigheid heeft, en dat meest alles in het Nieuwe Testament figuurlijk moet verstaan worden en voor ons van geene toepassing is. — In de schoolboeken spreekt *Dinter* van onvolmaakte denkbeelden in de vroegere tijden wegens God, de Engelen en de Mirakelen en onderrijft de meesters, op welke wijze zij over

deze onderwerpen moeten onderwijzen; zij moeten zich ten deze naar twee wijzen schikken, voor die, welke nog niet genoegzaam verlicht zijn, moeten zij de oude ortodoxie volgen, en aan de anderen moeten zij de uitleggingen doen volgens het meer gegrond stelsel der *Neologen*; deze wijze van onderrigt moet zelfs toegepast worden op de voorzeggingen van den Messias. Daar zijn nog andere boeken voor de jeugd, waarin nog minder geveinsd wordt, en waarin men met eene verfoeijelijke hevigheid over de ontwerpen van den Zaligmaker en zijne Apostelen spreekt. — *Bekker* in zijne *Histoire Universelle pour la Jeunesse*, dat te Berlijn in 1806 is uitgegeven, drukt zich in de meest stootende beoor-dingen over den Zaligmaker uit, *Jesus en Joannes*, zegt hij, waren twee overdreven hoofden, die met hun beide hunne onderneming overlegd hadden, na daarover lang gedacht te hebben, waren zij overeengekomen dat *Jesus Christus de Messias en Joannes de voorlooper zoude zijn* (wie schrijft niet van deze goddelijke uitdrukking?), de Schrijver legt zelfs de wonderwerken uit, *Jesus Christus* is niet op het kruis gestorven, dit is nader verduidelikt; zoodanig waren de lessen die *Bekker* aan de jeugd gaf, men heeft, uit hoofde dezer uitdrukking, het kapittel waarin dat voorkomt, bij eenen volgenden *Edm. de Witt* weggehaald, docht waartuit tevens blijkt hoe gevaarlijk het is, om het onderwijs der jeugd aan personen toe te vertrouwen van onbetrouwbare godsdienstige, zedelijke en brave gevoelens men niet geheel verzekerd is.

Men moet opmerken, dat de duitse *Rationalisten* voor eenigen tijd de eerste rangen in de kerk en in de universiteiten bekleedden en eenen grooten roem in de geleerde wereld hadden. — Mannen, als eenen *Semler Bahrdt, Cannabich, Henke, Bawer, Eckermann, Schmidt van Jena, Paulus, Eichorn, Ammon, de Wette, Wegscheider, Tieftrunk* en vele andere, waren of Kerkleeraren of Professoren voor de godgeleerdheid, en hobben zich door hunne geleerdheid en uitgegeven werken eenen naam gemaakt. — Zij maakten een gezag in het onderwerp van godsdienst in Duitschland uit; en het zoude niet raadzaam geweest zijn dezelve te wederleggen. — De invloed van *Kant* vermeerderde de helling naar het rationalismus. *Staudlin, Tieftrunk, Schmidt, Ammon* pasten het oordeelkundig stelsel op het leerstelsel van het Christendom toe. — De *Rationalisten* werden er stouter door; zij vertoonden zich meer open, en zonder de verklaringen van *Kant* aan te nemen, gingen zij voort in hunne wijze van de H. Schrift te verstaan.

De uitwerksels van deze school zijn zeer gevoelig in Duitschland geweest. Van daar die onverschilligheid, die de *rationalisten* zelfs opgemerkt hebben: de kerken werden verlaten, het bijbellezen verwaarloost, de godgeleerdheid veronachtzaamt, vermindering van achting voor de geestelijkheid. Van daar ook de wonderlijke vereeniging tusschen de Calvinisten en Lutheren; eene vereeniging, waarin elk zijne beginselen en geloofsbegrippen zoude behouden, en waarbij men alleen was overeengekomen, dat men dezelve Kerken en Kerkleeraren zoude hebben en het Nachmaal uit dezelfde hand zoude ontvangen. Van daar dan ook, in tegenoverstelling, eene overhelling naar het *Mijsticismus*. — Vele beducht, wegens de vorderingen van het *Naturalicismus*, en het onverschillige, gaven zich over aan droombeelden, en stelden hersenschimmen, de dichtkunst en geestdrijverijen in plaats van de leerstelsels van het Christendom. De Heer *Rose* schrijft aan het overdrevene van het rationalismus de bekeering toe van vele Protestanten; die tot de R. K. Kerk zijn teruggekeerd. — In 1813 tot 1824 zijn er, zegt hij, meer dan drie honderd mannen van eenen opgeklaarden geest, die Roomsch-Katholiek zijn geworden. — Het zijn de onzekere en dobberende leerstellingen der Protestanten, die den Graaf van *Stolberg* hebben bekeerd.

Sodert eenige jaren, zegt de Heer *Rose*, heeft zich evenwel onder de Protestanten eene neiging opgedaan van terugkeer tot de veropenbaring; eenige Schrijvers hebben dezelve begonnen te verdedigen. De *Rationalisten* zijn zelfs ook gedrongen geworden met meer eerbied van de kerkelijke gebruiken en leerstellingen te spreken; zij doen zich dikwijls als Christenen voor, maar hunne woorden hebben bij hen andere beteekenissen; de Heer *Rohr*, Super-Intendant van eene Luthersche Kerk, onder andere, predikte over den Bijbel, maar hij wist het rationalismus daarbij behoudende, onder de drielijke uitdrukkingen, te bedekken. — Het was dan ook zoo ver gegaan, zegt de Heer *Rose*, dat onderscheidene Overheden ten het noodzakelijk geoordeeld hebben er zich aan te bemoeijen, en maatregelen te nemen, om het onderrigt van het Christendom te herstellen. — De Groot-Hertog van Baden heeft den 1 Julij 1824 deswegens eene ordonnantie uitgevaardigd. — De Koning van Pruisen heeft in 1801 begonnen de onderscheidene Protestantische Kerkgenootschappen te vereenigen. — In 1810 heeft hij daartoe eene algemeene uitnoodiging gedaan, die in Nassau en eenige andere landen aangenomen is. In 1822 is in eene Synode te Breslau, van Protestantische Geestelijken en Professoren, tot de vereeniging besloten. — In 1821 is dezelve in Baden aangenomen, en in het

volgend jaar te Schwarzin. — In Coburg is de Geestelijkheid uitge-
 noodigd, de H. Schrift elk volgens deszelfs overtuiging uit te leg-
 gen. — In Rijn-Beieren is men bij de acte van vereeniging ont-
 ceengekomen, zich alleen tot de H. Schrift te bepalen, en alle kerkge-
 bruiken weg te laten. — In 1818 is te Hanau eene Synode gehouden
 en in Hanover wordt de vereeniging daargesteld. — In Beieren
 heeft den Vorst in 1818 de vereeniging goedgekeurd. — Saksen-
 Weimar, Hessen-Darmstadt, Anhalt-Bernburg, Waldeck en enige
 andere kleine Staten hebben dat voorbeeld gevolgd.

In de Nederlanden heeft tusschen de protestantsche kerkgenoot-
 schappen nog geene vereening plaats; in de zuidelijke provin-
 dien was men daar ongeveelig mede begonnen, doch vele uitko-
 mende geschriften duiden ook al mede aan, dat de eerbied voor de
 geestelijken merkelyk verminderd, en de overhelling naar het Neo-
 logismus groot is, en het zal veel moeite kosten ook die gevoelens
 te verdooven tot welker ontwikkeling meer dan 60 jaren in Duitseh-
 land gewerkt is. Het Nederlandsch Gouvernement heeft over eenige
 jaren verordeningen uitgevaardigd om eenige authoriteit in de pro-
 testantsche kerkgenootschappen daar te stellen. Tijdens der besoma-
 tie heeft men de authoriteit miskend en verworpen, zonder welke
 geene kerk bestaan kan, en waarvan men de gevolgen teltaal heeft
 ingezien, en eene verwarring daargesteld, die op eene ontkenning
 der veropenbaring moest uitloopen.

6 Getrouwd

N. SPIERINGS Junior,
 van 's Hertogenbosch,
 met
 A. M. GREEVE.

AMSTERDAM,

5 November 1835.

10 Getrouwd:

G. DE BRUIN, van Amsterdam,
 Gedebr. Heel- en Vroedmeester
 met
 A. VAN UDEN,
 van Middelbode.

Bezig bij 's HERTOGEBOSCH,
 3 November 1835.

Familie, Vrienden en Bekenden gelieve deze algemeene,
 tevens als bijzondere kennisgeving aan te nemen.

BIJWERKUNDE AANKONDIGINGEN.

15 En Vente chez les FRÈRES LANGENHUYSEN,
 à Bois-la-Duc, pour paraître au commencement de De-
 cembre.

ÉLÉMENTS

PHILOSOPHIE CATHOLIQUE.

PAR M. L'ABBÉ COMBALOT,

Vicaire-Général de Rouen et de Pamiers.

1 vol. in 8°. Prix: f. 1-50. — L'édition de Paris coûte f. 3-20.

M. Combalot, en annonçant la publication de cet ouvrage, adresse

aux différens journaux religieux de Paris, pour y être insérée, la
 lettre suivante:

Mes anciens associés de l'Agence générale pour la défense de
 la liberté religieuse, et aux anciens abonnés de l'Avant-
 courreur. — J'éprouve le besoin de vous annoncer moi-même la
 publication d'un livre intitulé: *Éléments de Philosophie Catholique.*
 Je lire ces écrits à la méditation de quiconque cherche sincèrement
 la vérité par la philosophie, et je l'adresse spécialement à la jeunesse
 studieuse, et au sacerdoce français, sur qui repose tant d'avenir et
 tant d'espérances.

Cet ouvrage se divise en cinq parties; la première résume tous
 les systèmes de philosophie qui ont paru dans le monde de la pen-
 sée; la deuxième essaie de déterminer le point de départ et le
 rendez vous certain des mobiles spéculations de la raison privée;
 la troisième traite des fondemens de la certitude, de la base, du
criterium de la vérité; la quatrième expose un ensemble succinct
 des croyances permanentes et universelles de l'humanité sur Dieu,
 et la création de la méthode de philosophie du catholicisme consi-
 déré comme étant légitime par son fondement à la base même
 de la raison, et comme étant le principe générateur de la science
 et de la liberté, des beaux-arts et de la gloire, de la civilisation
 et de l'agriculture, du bien-être matériel des peuples, et de tout
 progrès pour le genre humain.

Je place en tête de cet ouvrage ma profession de foi sur l'ency-
 clyque de S. S. Grégoire XVI, et je m'explique clairement sur la
 doctrine renfermée dans cette célèbre encyclique, et sur la ligne
 politique des anciens membres du conseil de l'Agence générale
 pour la défense de la liberté religieuse dont je fais partie.

Combalot, Vic. Gén. de Rouen et de Pamiers.

14 Op. Dingsdag dan 12 November en twee volgende dagen
 zal de Boekhandelaar J. W. TENNENHAGEN
 te 's Hage, verkoopen, eene FRAATJE VAN
 ZAMELING van ERTJENSCHAP, FRIJEN-
 SCHE, NEDER- en HOOFDUITSCHER
 BOEKKEN, voornamelijk de Heilige GUDGE-
 LEERDHEID, betreffende, meere delis nagelaten
 door den WelEerw. Heer BARTHOLOMEËUS
 DOORNWEEDE, in leven R. C. Pastoor te
 Kampen. — De Catalogus is alom verzonden.

BEKENDMAKINGEN.

16 UIT DE HAND TE ROOP
 Stuks bijna Nieuw BRUWERS VAAT-
 WERK; te bevragen bij de drukkers dezer, franco.

PRIJZEN DER GRANEN.

's Hertogenbosch, den 7 November.

Rogge,	} het nederlandsch mud,	f. 5-33 a 4-74
Boekweit,		» 4-16 a 3-66
Haver,		» 2-55 a 0-00
Garst,		» 0-00 a 0-00
Het nederlandsch pond boter		» 0-80 a 0-70
De drie nederlandsche ponden roggebrood 27/2 cents.		

BEURSRIJS DER EFFECTEN, TE AMSTERDAM.

DONDERDAG, den 7 November

NEDERLANDEN, pCt.			SPANJE, pCt.			PRUISSEN, pCt.		
Laagste koers.	Hoogste koers.	Koers 4 1/2 uur.	Laagste koers.	Hoogste koers.	Koers 4 1/2 uur.	Laagste koers.	Hoogste koers.	Koers 4 1/2 uur.
Wissel. Schuld. 2 1/2	49 3/8	49 1/8	49 3/8	Cert. bij Osy Leqr. 4		Aand. loot. R. 50	90 1/2	
Int. dito 1 1/2	50 3/8	50 1/8	50 3/8	Uitgest. 3 pCt. Sch. 5	12 3/8	OOSTENRIJK.		
Uitgest. dito 1 1/2	11 1/4			Cent. Bons. Lond. 5	17 1/4	Dito dito f. 100		
Kaasliett. dito 1 1/2	22 3/8	22 1/8	22 3/8	NAPENS.		Dito dito 250	4	
Amort. Syndic. 4 1/2	87 3/8	87 1/8	87 3/8	Certificat. B. et B. 5		Wissel. 5	92 3/8	
Dito dito 3 1/2	79 3/8	79 1/8	79 3/8	Dito Falt et C. 5		Dito Lond. gen. 5		
Schatk. bill. 6	102 3/8	102 1/8	102 3/8	Leer. Lond. R. 5	90	Dito 2 1/2	50	
Oploslasten 5	100 3/8	100 1/8	100 3/8	RUSLAND.		Ween. B. Golt. C. 5		
Leening 1831. 6	102 3/8			Obl. Hoga 79 3/8	100 3/8	Dito 4		
Handa. Staats. 4 1/2	94 3/8	94 1/8	94 3/8	Dito dito 18 3/8	101 3/8	Cert. Stadsh. ditv. 1/2		
Int. dito 3	75			Cert. dito 18 3/8	91 3/8	Ween. Bancart. 3		
Int. dito 3	75			Obl. te Londen 5		DENEMARKEN.		
Dito op de Aard. 3				Cert. te Hamb. 5		Leening te Lond. 3		
SEANJE.				Inschr. v. Assig. 6	65 3/8	BRAZILIEN.		
Perpet. Amst. 5	50 3/8	50 1/8	50 3/8	Certificat. dito 6	65 3/8	Dito Rotschild. 5	67 1/8	67 1/8
Dito 1009 3	38 3/8	38 1/8	38 3/8	o POEN.		GRIEKSCHE.		
				Aand. Loos. fl. 300	107 1/2	Dito te Londen. 5		

Koers van het Geld: Belden. en Prot. 2 1/2, p. Ct.